

DE
IMPACT
VAN DE
ENERGIECRISIS
OP DE
SPORTSECTOR

- situatieschets
- suggesties
- standpunt

Oktober '22

Een studie uitgevoerd door **sporta**

Samenstelling: Frank Van Laeken & Hans Verbruggen

Inhoudstafel

1. Inleiding	blz 3
2. Situatieschets	blz 4
- En toen werd het (iets) donker(der)	
3. Impact op de recreatiesport	blz 7
- Sporta	blz 7
- Tennis Vlaanderen	blz 8
- Voetbal Vlaanderen	blz 8
- Steden & gemeenten	blz 9
- Netwerk Lokaal Sportbeleid	blz 11
- Vlaamse Sportfederatie	blz 12
4. Kunnen we iets leren uit het verleden?	blz 14
5. Hoe gaan andere landen om met de energiecrisis in de sport?	blz 15
- Nederland	blz 15
- Engeland	blz 16
- Frankrijk	blz 16
- Italië	blz 17
- Duitsland	blz 17
6. Hoe moet het nu verder?	blz 19
7. Sporta-standpunt	blz 21

1. INLEIDING

De woekerende energiecrisis en de stijgende inflatie baren zorgen. De economische barometer wijst al een poos op onaangenaam guur weer. In alle maatschappelijke domeinen wordt angstig naar de nabije toekomst gekeken. Ook in de sportsector, waar de torenhoge gas- en elektriciteitskosten de uitbaters van sportaccommodaties tot onaangename ingrepen nopen. Prijzen stijgen. Openingsuren worden beperkt, waardoor het sportaanbod krimpt. En dat is jammer, want het staat als een paal boven water dat lichaamsbeweging zowel het fysieke als het mentale welzijn bevordert en alzo de maatschappelijke kosten kan reduceren.

Maar hoe zwaar weegt de crisis op het sportgebeuren? Welke maatregelen worden toegepast en zijn ze meer dan doekjes voor het bloeden? Wie is de grootste dupe? Hoe wordt de crisis in andere landen aangepakt? En hoe moet het nu verder? Sporta doorkruiste het hele sportlandschap om de polsslag van de actoren te meten en de roep om overheidssteun te aanhoren.

2. SITUATIESCHETS

En toen werd het (iets) donker(der)

Dat ook de sportwereld niet ontsnapt aan de energiecrisis, zal niemand ontgaan zijn. Zowel op het niveau van de profsport als dat van de recreatiesport probeert iedereen de tering naar de nering te zetten. In dit dossier focussen we vooral op amateursportbeoefening, maar eerst maken we een kleine toer langs de **professionele sportclubs**.

De Pro League, de organisatie die de 26 professionele voetbalclubs van dit land overkoepelt, besliste samen met rechtenhouder Eleven Sports, het Referee Department van de Belgische voetbalbond en verschillende technische partners om vanaf het weekend van 16 tot en met 18 september 2022 de wedstrijdprotocollen aan te passen, zodat de stadionlichten minder lang zullen branden. Standaard floepten de lichten drie uur voor aanvang van de wedstrijd aan en werden ze pas twee uur na het laatste fluitsignaal gedoofd. Voortaan is dat anderhalf tot twee uur vooraf in de Jupiler Pro League (eerste klasse) en 1u15 op voorhand in de Challenger Pro League (tweede klasse), en gaan de lichten respectievelijk één uur (Jupiler Pro League) en een half uur (Challenger Pro League) na de wedstrijd weer uit.

Het is slechts een eerste stap, de Pro League beraadt zich op verdere stappen om deze energiecrisis aan te pakken, zo klonk het in een persbericht. 'Zo starten er energie-audits, bekijken we groepsaankopen en onderzoeken we de verdere uitrol van ledverlichting.'

- **Meerkost: 100.000 euro/jaar**

Wie geregeld op de E40 of E17 langs de Ghelamco Arena van KAA Gent rijdt, heeft allicht opgemerkt dat de buitenverlichting van het stadion tegenwoordig minder vaak brandt. De duizenden ledlampen gaan later aan en vroeger uit. En dan is de Ghelamco Arena nog het enige moderne voetbalstadion van dit land, dat sowieso al voorzien is van zonnepanelen en chips onder de grasmat om het waterverbruik te beperken. Andere clubs berekenden dat de energiekosten tweeënhalve keer hoger zullen liggen dan in het recente verleden, waarin clubs al werden geteisterd door een financieel pijnlijke coronacrisis.

Onze profvoetbalclubs kijken bezorgd richting komende winter. Wordt die streng dan zal de veldverwarming een groot deel van de tijd moeten worden opgezet. Dat is immers een contractuele verplichting, de Pro League eist dat wedstrijden ook in winterse omstandigheden kunnen worden gespeeld. Met dit bijzondere voetbalseizoen — onderbroken door een WK — is er nauwelijks ruimte om uitgestelde matches in te plannen. Dus zal de veldverwarming moeten draaien eens de temperaturen richting vriespunt duiken.

Knack Roeselare, landskampioen in het mannenvolleybal, berekende voor *Sporza* dat de energiecrisis zowel een invloed heeft op leasingwagens (meerkost brandstof: 30.000 euro per jaar), de huurwoningen van de spelers (+ 20.000 euro) en catering (+ 40.000 euro). Opgeteld maakt dit een meerkost van om en bij de 100.000 euro per seizoen. De volleybalclub verplicht spelers om vaker te carpoolen of probeert hen aan te zetten om met de fiets naar de trainingen te komen. In de zaal werd de thermostaat een paar graden lager gezet.

Knack Roeselare is dan nog een professioneel gestructureerde club, de verwachting is dat kleinere profclubs in het volleybal en in andere zaalsporten op korte termijn in moeilijkheden zullen komen.

▪ Amateurvoetbal

Ook amateurvoetbalclubs bibberen bij het vooruitzicht op kille dagen en maanden. *Sporza* liet voorzitter Luc Seysmans van derdeklasser **Zwarte Leeuw** uit Rijkevorsel aan het woord. Die sprak over een maandelijkse gas- en elektriciteitsfactuur van 4.155 euro, waarbij ook nog kosten van de installatie moeten worden bijgeteld. Dat is een verdubbeling ten opzichte van vorig seizoen, de energiekost neemt inmiddels een kwart van het totale budget in beslag. ‘Dit bedreigt het voortbestaan van onze club,’ reageerde Seysmans. Een van de gevolgen is dat het lidgeld wordt verhoogd, wat evenmin voor de hand ligt, omdat gezinnen natuurlijk ook te maken krijgen met hogere energiefacturen. Een vicieuze cirkel.

In *De Standaard* van 3 september jl. kwam Jos De Beuckelaer, voorzitter en secretaris van een andere derdeklasser, **KFC Sint-Lenaarts**, aan het woord. Hij schatte dat de energiekosten voor het seizoen 2022-2023 zouden oplopen tot 102.000 euro. De club investeerde in ledverlichting en koppelde het water van de douches af bij de jeugdtrainingen. De **Antwerpse Fitness Flow** zette een van de sauna’s uit en paste het stoombad aan, zodat het niet continu aanstaat. **Rugbyclub Leuven** verhoogde het lidgeld tot 50 euro per jaar.

Deze maatregelen kom je elders eveneens tegen: verhoogd lidgeld, beperkte douchetijd (of zelfs het dichtdraaien van de douches), minder lichtverbruik, vroeger trainen zodat het licht niet aan hoeft. Maar het blijft bij ad-hocmaatregelen. Zonnepanelen installeren is een goed idee, het lukt echter niet van vandaag op morgen en... het is ook weer een investering.

Heel wat steden en gemeenten beslisten al om geen ijspiste te leggen deze winter. Voor de curlinghal in Elewijt, de enige in ons land, ligt zo’n drastische beslissing uiteraard niet voor de hand. Bij **Curling Club Zemst** liggen ze op dit ogenblik nog niet echt wakker van de toestand, zo leerden we in *Het Laatste Nieuws* van 16 september. De club werkt met een energiecontract bij een bedrijf dat met verschillende schaatsbanen samenwerkt, waardoor een specifiek contract kon worden aangeboden, met een vast en een variabel gedeelte. De hal investeerde eerder al in zonnepanelen, extra isolatie, warmterecuperatie en een warmtepomp, dat rendeert nu. Maar als het een strenge, duistere winter wordt, zal ook Curling Club Zemst getroffen worden. Preventief besliste het bestuur al om het lidgeld met tien procent op te trekken.

▪ Zwembaden etc.

Sportoase, dat zwembaden, healthclubs, wellnesszones, sportzalen, klimmuren, voetbalvelden en ijsbanen beheert, besliste al om het zwembadwater niet met een halve graad op te trekken, zoals gebruikelijk is vanaf oktober. Ook wordt er getest of de douches, die normaal een temperatuur van 36 graden garanderen, ook op 30 graden voldoende comfort kunnen bieden aan de sporters.

Meer toelichting wenst men bij Sportoase niet te geven. ‘Als marktleider in bouw en uitbating hebben wij vanzelfsprekend een heel uitgebreid en exclusief plan van aanpak, gaande van aankoop, verbruik over innovatie tot noodzakelijkheden tussen de verschillende stakeholders,’ reageerde algemeen directeur Michael Schouwaerts nogal cryptisch op ons schriftelijk verzoek voor een interview. ‘Het is echter moeilijk om de inhoud van onze aanpak toe te lichten zonder duidelijk doel, u begrijpt dat in een concurrentiële markt de inhoudelijke aanpak toebehoort aan een organisatie en moeilijk gedeeld kan worden op platformen die ook inzage voorziet voor sectorgenoten.’

De **LAGO-zwembaden** in Kortrijk en Zwevegem leden tijdens de coronacrisis 2,5 miljoen euro verlies, waardoor de gemeentebesturen zich verplicht zagen een eenmalige subsidie toe te kennen voor de helft van dat bedrag. Beheerder LAGO deed een kapitaalsverhoging om de andere helft te dekken. Daar komt nu dus de energiecrisis bovenop. LAGO reageerde helemaal niet op onze vraag om een interview toe te staan.

'Zo starten er energie-audits, bekijken we groepsaankopen en onderzoeken we de verdere uitrol van ledverlichting'

Pro League

Volleybalclub Knack Roeselare verplicht spelers om vaker te carpoolen of probeert hen aan te zetten om met de fiets naar de trainingen te komen. In de zaal werd de thermostaat een paar graden lager gezet.

Deze maatregelen kom je bijna overal tegen: verhoogd lidgeld, beperkte douchetijd, minder lichtverbruik, vroeger trainen zodat het licht niet aan hoeft.

3. DE IMPACT OP DE RECREATIESPORT

Wordt sport een luxe?

- **Sporta**

Om maar meteen in eigen huis te beginnen: Sporta-Spots, de twee verblijfcentra van Sporta in Tongerlo en Maaseik, zat tot voor kort met een jaarlijkse factuur voor gas-, water- en elektriciteitsverbruik van 130.000 euro. De inschatting is dat dit jaarbedrag zal oplopen tot 390.000 euro, een meerkost dus van 260.000 euro, oftewel een verdrievoudiging van de energiefactuur. Een inderhaast op te stellen besparingsplan zal enig soelaas moeten bieden. In eerste instantie blijft het bij kleine ingrepen die nooit de volledige gevolgen van de energieproblematiek zullen kunnen dragen. Zo werd de verlichting van de sportvelden al teruggebracht van 400 naar 300 kw/h.

‘Wij stuiten nu op de grenzen van ons model,’ zegt **Pegie Alaers**, manager van de Sporta Spots. ‘We hebben langetermijncontracten afgesloten met onze klanten, de clubs en sportbeoefenaars die naar onze centra komen, waarin alle kosten vervat zitten. Tussen het moment dat de klant geboekt heeft en het moment dat hij daadwerkelijk incheckt, zit vaak een lange tijd en dan kan het gebeuren dat de situatie, zoals we nu zien met die decadente energiekosten, drastisch gewijzigd is. Contractueel is het niet mogelijk die hogere energiekosten door te rekenen in het geval van bestaande overeenkomsten. Maar onze rekeningen zijn intussen wel torenhoog geworden. Een vicieuze cirkel.’

‘Er is in het verleden weinig ingezet op een modernere energieaanpak,’ beaamt Alaers. ‘Het probleem stelde zich immers helemaal niet in die mate waarmee we vandaag geconfronteerd worden. Het vervangen van de verouderde stookketels door hoogrendementsketels, een betere isolatie van de gebouwen en de installatie van zonnepanelen staat allemaal in onze langetermijnplanning, maar nu worden we in snelheid gepakt. De omvang van onze Spots en de verouderde gebouwen zorgen er bovendien voor dat we onmogelijk alle installaties zomaar kunnen stilleggen. Wat we op korte termijn al proberen te doen, is de chauffage structureel met twee graden terugdraaien en voor alle klanten een standaardtemperatuur instellen, wat betekent dat ze die dus niet langer zelf kunnen regelen op kamerniveau.’

Nu de inflatie met de tien procent flirt, bestaat het risico dat steeds meer klanten zullen afhaken, omdat ze andere prioriteiten hebben: de energierekening van thuis betalen, bijvoorbeeld. Pegie Alaers: ‘Ons doel is een zo breed mogelijk publiek bereiken. Hoe duurder wij worden, hoe meer mensen niet meer in staat zullen zijn om een sportlogement te boeken. Voor hen worden we een luxeproduct, hoewel we dat in wezen niet zijn. Daar zijn we heel bezorgd over. Klanten die voor vijf dagen hebben geboekt, vragen ons soms om in plaats van de geplande vier overnachtingen slechts drie overnachtingen te voorzien, wat het voor hen goedkoper maakt. Daar hebben we alle begrip voor en we zijn geneigd mee te gaan in zulke verzoeken, maar financieel is dat uiteraard geen goede zaak. Sport mag niet iets van een kleine elite worden, de positieve impact van breedtesport valt niet te onderschatten. Deze crisis grijpt ons allemaal naar de keel, dit is niet zomaar iets dat we fluitend zullen overleven.’

De **Sporta-federatie** deed inmiddels bij 89 aangesloten clubs een steekproef om na te gaan of de energieprijzen een invloed hebben op hun werking. Ongeveer de helft van de clubs ondervindt op dit ogenblik weinig of geen invloed van de prijsstijgingen. Dat heeft vooral te maken met het feit dat de sportinfrastructuur eigendom is van de stad of gemeente, die opdraait voor de energiefactuur. Toch geeft een op vijf clubs aan dat het momenteel al een extra inspanning levert. Bijna 7 procent van de

ondervraagden vreest dat het de stijgende energieprijzen niet zal kunnen blijven betalen en bijgevolg ook voor het voortbestaan van de club. Het aantal Sporta-leden uit de kansengroepen die een financiële barrière ervaren en gratis mogen aansluiten, is sinds eind vorig jaar opgelopen van 800 naar meer dan 1100. Eind september 2022 is er vooral veel onzekerheid over wat de (nabije) toekomst zal brengen. Sporta vreest dat kansengroepen de grootste dupe zullen zijn. Bijkomende, gerichte subsidieprojecten worden daarom opportuun geacht, omdat het maatschappelijke belang van sport groot is.

▪ Tennis Vlaanderen

95 procent van de tennisaccommodaties worden in eigen beheer geëxploiteerd, bevestigt de Vlaamse tennisfederatie. De helft van de clubs beschikt zelfs over een indooraccommodatie, die tijdens de wintermaanden moet verwarmd worden. Eén club meldde al dat de energiefactuur ongeveer verdrievoudigt, van 35.000 naar 95.000 euro per jaar, voor andere clubs zal de impact nog groter zijn, weet **Dirk Deldaele**, directeur bij Tennis Vlaanderen. 'In die zin verschillen wij van basketbal-, volleybal- of zaalvoetbalclubs die de sportaccommodatie huren bij de gemeente en die daarvoor een vaste huurprijs betalen, die soms voor een volledige legislatuur werd vastgelegd. De meeste van onze leden betalen de energiefactuur zelf. Sommige clubs hebben nog geen afrekening ontvangen. Dat zal schrikken worden, vrees ik, ook al weten ze intussen wat er hen boven het hoofd hangt.'

Tennis Vlaanderen stuurde na overleg met experts een adviesnota naar haar clubs met een aantal suggesties om te besparen op korte en lange termijn. Daarnaast werd een omzendbrief uitgestuurd naar de tennis- en padelleden zelf, om begrip te vragen voor de maatregelen die hun club in dit verband zal nemen. Het inperken van het gebruik van kleedkamers en doucheruimte is momenteel nog niet aan de orde. 'Een van de opties die we aanraden te bekijken, is of de indoorhal wel verwarmd moet worden in de wintermaanden,' zegt Deldaele. 'Nog een korte termijnmogelijkheid is het douchewater een paar graden lager zetten, maar dan moeten er wel bijkomende maatregelen worden genomen tegen mogelijke salmonellavergiftiging. Tennishallen zouden ook hun terreinverlichting op het minimale aantal lux kunnen zetten, of ze zouden een systeem van lichtsturing kunnen gebruiken, waarbij alleen die velden verlicht worden die op dat moment bespeeld worden. Het dichtmaken van kieren is nog zo'n *quick win*. Op de lange termijn denken we bijvoorbeeld aan betere isolatie, betere warmteproductiesystemen en het plaatsen van zonnepanelen, maar dat doe je niet van vandaag op morgen.'

Tennis Vlaanderen hoopt dat de Vlaamse overheid de sportsector zal integreren in een pakket maatregelen dat voor de bedrijven wordt uitgewerkt. Deldaele: 'Het zou heel jammer zijn, mochten er maatregelen komen voor allerlei sectoren, maar niet voor de sportwereld. Sport mag niet vergeten worden, dat zou nefast zijn voor de sector en de sportende bevolking. Vergeet ook niet dat de tennisaccommodaties niet alleen door commerciële bedrijven worden uitgebaat, maar vooral door vzw's. Die mensen doen dat in hun vrije tijd.'

Voorlopig heeft Tennis Vlaanderen geen weet van tennisclubs die zullen moeten sluiten. 'Sommige clubs hebben in de loop van de jaren een buffer opgebouwd,' zegt Dirk Deldaele. 'Er bereikten ons nog geen alarmerende berichten tot nu toe, maar dat risico bestaat natuurlijk. Wat vaststaat: heel wat clubs zitten wel al met de handen in het haar, want dit kan niet blijven duren.'

▪ Voetbal Vlaanderen

Bij Voetbal Vlaanderen wordt de actuele situatie omschreven als 'bezorgd, maar niet in paniek'. **Nand De Klerck**, beleidsadviseur en woordvoerder van Voetbal Vlaanderen, schat dat ongeveer de helft van de clubs de accommodatie huurt van de gemeente en dat de andere helft eigenaar is van de voetbalgronden. 'Wij hebben momenteel geen weet van clubs die zullen moeten stoppen als gevolg van de hogere energiefactuur. We gaan ervan uit dat de overheid het niet zover zal laten

komen dat er clubs overkop gaan. Waar we wel schrik voor hebben is dat de eventuele verhoging van de lidgelden ertoe zal leiden dat jonge voetballers moeten afhaken, omdat hun ouders het niet meer kunnen bekostigen. Zij zullen het eerste slachtoffer zijn.'

Via sociale media en nieuwssites werden de voorbije weken berichten verspreid dat clubs volop op eigen houtje besparingsinitiatieven nemen, zoals een doucheverbod, het vervroegen van trainingen, het halveren van het aantal trainingen, of het tijdelijk verplaatsen van avondwedstrijden naar de namiddag. De Klerck: 'Dat gaat om geruchten, we hebben in die zin nog geen officiële signalen ontvangen. Door de VSF-bevraging hopen we een duidelijk beeld te kunnen krijgen wat de clubs nu al doen en welke impact de crisis op hun portemonnee heeft. Maar we twijfelen er niet aan dat er een impact zal zijn.'

Nand De Klerck is zelf secretaris van **omnisportvereniging VOS Reinaert** uit Sinaai (Sint-Niklaas). Die club is actief in zeven sporten: voetbal, volleybal, frisbee, korfbal, tennis, wielrennen en petanque. Ook bij VOS Reinaert is het wachten op een helder beeld van de toestand. 'Onze terreinen liggen afgelegen,' zegt De Klerck, 'wat maakt dat er geen aardgasleidingen liggen in de straat. Een paar keer per jaar wordt onze aardgastank aangevuld. Pas de volgende keer dat dit gebeurt, zullen we weten hoe hoog de factuur tegenwoordig is. Gelukkig hebben we wat geld aan de kant gezet. Het zal niet leuk zijn om te betalen, maar we zullen dit wel overleven.'

▪ **Steden en gemeenten**

Omdat de energiekosten in de eerste plaats betaald moeten worden door de eigenaars van sportcomplexen, vaak steden en gemeenten, klopten we aan bij de dertien centrumsteden van Vlaanderen, in de veronderstelling dat zij financieel het zwaarst getroffen worden door de situatie.

'Onze meest recente kwartaalfactuur kwam overeen met een jaarfactuur uit het verleden,' schetst de **Mechelse schepen van Sport Abdrahman Labsir** de situatie in zijn stad. Kostprijs maal vier dus, en dan werd er in de zomermaanden nog veel minder gestookt dan in de andere maanden van het jaar en waren sommige sporthallen ook gewoon dicht. 'Het ergste moet nog komen,' beaamt Labsir.

Binnen het Mechelse stadsbestuur wordt momenteel een plan van aanpak uitgedokterd, waarbij men ook verwachtingsvol uitkijkt naar bovenlokale instanties. 'Om leefbaar te kunnen blijven, onderzoeken we nu bijvoorbeeld of het mogelijk is om de temperatuur in de sporthallen te verlagen van 18 naar 15 of 16 graden,' zegt Labsir. 'Kan er dan nog volwaardig gesport worden? Een andere bedenking is dat de verlichting misschien niet voor 100 procent benut moet worden en dat die alleen aangaat wanneer er competitiewedstrijden zijn. Efficiënt omgaan met kleedkamers en douches is nog zo'n aandachtspunt. We weten dat er in Nederland timers gebruikt worden, moeten we dat systeem hier overnemen? Bedoeling moet uiteraard zijn dat als we regels invoeren die ook opgevolgd zullen worden en dat we de lijn doortrekken naar alle onderdelen van ons patrimonium, dus niet alleen sport, maar ook jeugd, cultuur en stadsgebouwen.'

Abdrahman Labsir is ook schepen van Jeugd in Mechelen. In het recente verleden kon men tijdens de coronacrisis putten uit een noodfonds van de Vlaamse overheid. 'Dat ging om een zeer gerichte ondersteuning van clubs en verenigingen, iets wat hen veel ademruimte heeft gegeven. Hopelijk zit dat er nu ook in voor de sport.'

Het is nog niet duidelijk of het plan van aanpak in Mechelen ook zal voorzien in de indexering van de gebruikstarieven voor sportaccommodaties. Schepen Labsir: 'Theoretisch is dat een mogelijkheid. Binnen de meerjarenbegroting zijn elk jaar verschuivingen mogelijk.'

In **Sint-Niklaas** is schepen van Sport **Peter Buysrogge** ook verantwoordelijk voor Financiën, twee domeinen die in deze energiecrisis samenkomen. 'We onderzoeken momenteel wat dit financieel betekent voor de stad en hoe we ervoor kunnen zorgen dat het verenigingsleven toch kan blijven voortbestaan. Mijn vaststelling als schepen van Financiën is dat de bouwkosten omhooggaan, net als de loonkosten en nu dus ook energie. Onze stadsfinanciën zijn gezond, maar die komen nu wel onder

druk te staan. We zullen dus keuzes moeten maken. Sinds 2014 hebben we de huur van onze sportinfrastructuur nooit geïndexeerd, terwijl de reële kostprijs voor de stad 20 procent hoger ligt dan acht jaar geleden. De tarieven indexgevoelig maken, is ook een van de opties die we bekijken.'

In oktober wil men in Sint-Niklaas tot een gericht plan komen, dat dan in de begroting voor 2023 zal worden geïncorporeerd. Buysrogge: 'We bekijken of we openbare verlichting kunnen afschakelen of dimmen, bijvoorbeeld. En of we de temperatuur in de stadsgebouwen systematisch kunnen verlagen. Specifiek wat sport betreft gaan we onder meer na of het technisch haalbaar is om de temperatuur in de hal lager te laten zijn dan in de kleedkamers.'

Het is op dit moment nog geen acuut probleem, geeft Peter Buysrogge nog aan. Voor elektriciteit werkt de stad Sint-Niklaas immers met een vast contract tot eind dit jaar. Pas vanaf 1 januari 2023 zal de elektriciteitsfactuur de hoogte ingaan. En voor gas loopt het vaste contract nog tot 2024. Dat geeft het stadsbestuur enige ademruimte.

De woordvoerder van de [Gentse schepen van Sport Sofie Bracke](#) bezorgde ons een kort antwoord via e-mail. De Gentse sportaccommodaties zijn in beheer bij Farys, er wordt momenteel volop gewerkt aan een plan van aanpak. Wellicht zal dat erop neerkomen dat de temperatuur in de sporthallen naar 16 graden zal teruggebracht worden, het minimum, omdat de richtlijn voor kantoren (19 graden) hier niet gelden. In kleedkamers en douches zal dan worden gestreefd naar 20 à 21 graden. Bedoeling is dat de zwembaden operationeel blijven en dat het zwemwater voldoende warm blijft.

Farys inspecteert elk gebouw apart in Gent. Men gaat ervan uit dat er overall energiewinsten mogelijk zullen zijn, alleen moeten de concrete maatregelen nog worden uitgevaardigd. Op het kabinet van de schepen van Sport is de verwachting dat Farys tegen de herfstvakantie een algemeen kader zal klaar hebben.

De meeste centrumsteden maken momenteel volop de begrotingsoefening wat hun sportinfrastructuur betreft, dat is ook de reden waarom Antwerpen en Leuven ons expliciet lieten weten dat ze pas zullen communiceren wanneer de energie-oefening af is. Dat zal iets voor de komende dagen en weken zijn. Andere steden reageerden helemaal niet op onze vraag om toelichting.

Tot slot van deze stedentocht kloppen we aan bij [Bart Van Dijck](#), jeugd- en sportverantwoordelijke in [Mol](#), een uit de kluiten gewassen gemeente met 37.600 inwoners. Voor grotere gemeenten geldt dezelfde problematiek als voor de steden: veel eigen infrastructuur, hogere energiekosten. 'We hebben een werkgroep opgericht met functionarissen die met infrastructuur te maken hebben,' zegt Van Dijck. 'Een duidelijk beeld hoeveel de meerkost zal bedragen hebben we nu nog niet, maar we schatten toch dat het om een paar miljoen euro per jaar zal gaan. We zullen dus stappen moeten zetten.'

De meest voor de hand liggende maatregelen werden in Mol al genomen: in gemeentelijke gebouwen zal de maximumtemperatuur nog 19 graden bedragen, een besparing van ongeveer 10 procent, gebruikers van de lokalen wordt gevraagd deuren en vensters zoveel mogelijk dicht te houden, de periodes waarin gebouwen verwarmd worden, worden nauw afgestemd met de gebruiksuren. Van Dijck: 'In onze sporthallen zal de temperatuur verlaagd worden tot 17 graden. Gemiddeld komt dat neer op twee graden minder dan tot nog toe het geval was. Binnen de gemeente wordt de *verledding* versneld. De minst energiezuinige stookplaatsen worden gerenoveerd. De straatverlichting wordt waar mogelijk gedimd of uitgeschakeld, net zoals de verlichting bij monumenten en symbolische plaatsen. En bij nieuwbouw of renovaties wordt groene energie de norm.' Weldra volgt een doelgroepgerichte sensibilisatiecampagne in Mol.

'We zullen de verwarming van de kleedkamers in de sporthallen zo laat mogelijk opzetten, uiteraard rekening houdend met de buitentemperatuur,' besluit Bart Van Dijck. 'Warm water blijft gegarandeerd, maar ook op dat vlak zullen we nagaan wat er kan qua temperatuur.'

▪ Netwerk Lokaal Sportbeleid

‘Samen sterk voor een sterk lokaal sportbeleid, voor en met sport’, klinkt de leuze op de website van Netwerk Lokaal Sportbeleid, het kenniscentrum voor beleid, beheer en promotie op het vlak van sport, bewegen en recreatie. De ledenvereniging biedt relevante en praktijkgerichte informatie en duiding aan de lokale sport- en recreatiesector, meer dan 290 steden en gemeenten zijn er lid van. Tevens is Netwerk Lokaal Sportbeleid een forum voor ervaringsuitwisseling voor schepenen, sportverantwoordelijken en ambtenaren die betrokken zijn bij gemeentelijk sportbeleid en het beheer van infrastructuur.

‘De grootste vrees van onze leden is dat ze maatregelen zullen moeten nemen die ze niet willen nemen,’ stelt **Jeroen Vanderputte**, directeur van Netwerk Lokaal Sportbeleid. ‘Sluitingen, tariefverhogingen, dingen die ze zo lang mogelijk zouden willen uitstellen. Als er de komende weken, maanden of jaren grote budgettaire aanpassingen bij lokale besturen moeten gebeuren, zal men naar de zwaarste verliesposten kijken, het lokale zwembad bijvoorbeeld. Wij vrezen dat er aan die budgetten geknaagd zal worden omdat het niet anders kan. Lokale besturen hebben de voorbije jaren al enorm veel inspanningen gedaan om iedereen door de coronacrisis heen te sleuren. Tijdens die gezondheids crisis was het draagvlak om te sporten en te bewegen aan het verhogen, het werd zelfs als deel van de oplossing gezien. Het zou zonde zijn mocht dat draagvlak nu weer verdwijnen. De energiecrisis kaapt dat momentum en dwingt lokale overheden om weer *back to basics* te gaan. Zo komen sport en bewegen ondanks de grote maatschappelijke meerwaarde weer onder druk te staan.’

Netwerk Lokaal Sportbeleid heeft zelf een bevraging georganiseerd bij zijn leden. ‘Het is duidelijk dat we binnen het verenigingsleven twee sporen kunnen onderscheiden: clubs die van gemeentelijke infrastructuur gebruikmaken en clubs die hun eigen infrastructuur hebben,’ onderstreept Vanderputte. ‘Die laatste zitten momenteel uiteraard met de grootste problemen. Maar ook lokale besturen zullen dit niet kunnen blijven trekken. Daarnaast wil een lokale overheid iedereen laten sporten en bewegen en is dus ook de ‘ongebonden’ of ‘losse’ sporter voor hen van belang. Iedereen is ermee bezig, maar we worden in snelheid gepakt door gebeurtenissen waar we geen vat op hebben. Er werden al kleine maatregelen genomen, maar die blijken in vele gevallen slechts een druppel op een hete plaat te zijn.’

De impact is verschillend van gemeente tot gemeente, stelt Netwerk Lokaal Sportbeleid vast. Dat heeft er ook mee te maken dat de ene gemeente al langer met duurzame initiatieven bezig is dan de andere. Vanderputte: ‘Terwijl de ene gemeente beslist om de douches voorlopig op koud water te zetten, zegt een andere dat ze dat nooit zal doen. Maar ook dat kan over een maand veranderen. Wij horen verhalen van burgers die van de sportinfrastructuur gebruikmaken om voor één euro te kunnen douchen in het lokale zwembad. Ook dat is schrijnend. Als je de verwarming in bibliotheken of musea gaat afzetten, tref je misschien mensen die het thuis heel lastig hebben en die precies naar die openbare gebouwen trekken om eventjes in een aangename omgeving te vertoeven, met warmere temperaturen. Deze crisis raakt iedereen.’

Netwerk Lokaal Sportbeleid ontvangt een subsidie vanuit de Vlaamse overheid om steden en gemeenten te ondersteunen en te inspireren, maar dat gaat onder meer over het laagdrempelig houden van sportbeoefening, hoe gemeenten aan clubondersteuning kunnen doen, het helpen opstellen van actieplannen, kennisdeling, het uitwisselen van goede praktijken en belangenbehartiging. ‘We kunnen niet altijd pasklare oplossingen aanreiken,’ zegt Jeroen Vanderputte. ‘Onze rol is vooral om gemeenten met elkaar in contact te brengen, kennis bij hen te halen en die weer te delen met andere leden.’

Ook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, VVSG, waarschuwde de Vlaamse en federale overheid op 28 september al dat steden en gemeenten financiële steun nodig hebben om hun werking te kunnen blijven garanderen. Deze crisis overstijgt immers de sport. ‘We begrijpen dat er niet zomaar een zak geld ter beschikking kan worden gesteld,’ besluit Vanderputte. ‘We hopen wel dat er ruimte is om versnelde investeringen inzake duurzaamheid te ondersteunen. Maatregelen

waarmee we de huidige problematiek kunnen aanpakken, maar die ook op langere termijn gunstig zijn. Op die manier kunnen maatregelen voor sport een hulp zijn, maar ook bredere steun waar lokale besturen intersectoraal mee aan de slag kunnen. Zoals ze momenteel reeds doen, trouwens, maar waarbij de rek er ooit uit zal zijn.'

▪ Vlaamse Sportfederatie

De Vlaamse Sportfederatie (VSF), de koepelorganisatie boven 65 sportfederaties in Vlaanderen, die in totaal meer dan 18.500 sportclubs met samengeteld 1,4 miljoen leden vertegenwoordigt, voerde een steekproef uit bij 750 clubs, gespreid over verschillende sporttakken. Ook eigenaars van sportaccommodaties en lokale en regionale overheden werden bij deze bevraging betrokken. De resultaten werden op 29 september bekendgemaakt

Daaruit blijkt dat de gemiddelde voorschotfactuur bijna tweeënhalve keer duurder is geworden. 17 procent van de sportclubs maakt voortdurend verlies, 30 procent zal binnenkort zonder financiële reserves vallen. Eén op drie clubs (35 procent) geeft aan op dit ogenblik ternauwernood te kunnen overleven, een vijfde (18 procent) staat er financieel goed voor. Voorlopig dan toch.

'We vrezen dat binnenkort nog veel clubs voor onaangename verrassingen zullen staan als de stijgende energiekosten worden doorgerekend in de huurprijs,' reageerde **Pieter Hoof**, algemeen directeur van de VSF, in *Het Laatste Nieuws*. 'Op dit moment is het voor vele verenigingen giswerk naar hoe gemeenten de stijgende energiefactuur zullen doorrekenen aan de clubs.'

44 procent van de sportclubs, zo blijkt uit de resultaten van de bevraging, neemt nu al maatregelen om de energiefactuur naar beneden te krijgen. Zeven op de tien zetten de verwarming lager of uit, één op de tien verplicht leden om minder lang onder de douche te staan. 7 procent van de clubs voerde al een verhoging van het lidgeld door, in 18 procent van die gevallen gaat dat zelfs om een verhoging met 20 procent of meer. Andere clubs gaan dringend op zoek naar nieuwe sponsors of subsidies, of ze organiseren op korte termijn eetfestijnen om inkomsten te genereren.

De VSF vraagt dat clubs makkelijk toegang kunnen krijgen tot gratis energiescans om hun verbruik in kaart te brengen. Overheden moeten helpen met energiebesparende investeringen. Maar net als andere sportfederaties vreest de VSF vooral dat hogere lidgelden ten koste zullen gaan van de sportbeoefening in Vlaanderen. Pieter Hoof: 'We willen uiteraard vermijden dat mensen uit de boot vallen omdat ze het lidgeld van de sportclub niet meer kunnen betalen. Daarom vragen wij voor de hele georganiseerde sportsector dringend financiële steun van de overheden. Zowel de federale, Vlaamse als lokale overheden moeten hun duit in het zakje doen.'

'Sport mag niet iets van een kleine elite worden, de positieve impact van breedtesport valt niet te onderschatten.'

Pegie Alaers (manager Sporta Spots)

"Wij horen verhalen van burgers die van de sportinfrastructuur gebruikmaken om voor één euro te kunnen douchen in het lokale zwembad. Ook dat is schrijnend!"

Jeroen Vanderputte (Netwerk Lokaal Sportbeleid)

'Tijdens de coronacrisis was het draagvlak om te sporten en te bewegen aan het verhogen, het werd zelfs als deel van de oplossing gezien. Het zou zonde zijn mocht dat nu weer verdwijnen.'

Jeroen Vanderputte (Netwerk Lokaal Sportbeleid)

Uit een bevraging van de Vlaamse Sportfederatie (VSF) blijkt dat de gemiddelde voorschotfactuur voor energie bijna 2,5 keer duurder is geworden. 17% van de sportclubs maakt voortdurend verlies, 30% zal binnenkort zonder financiële reserves vallen.

4. HOE GING DAT IN HET VERLEDEN?

Lekker zonder wagen

‘Wie betrapt wordt moet kontaktsleutel (sic) afgeven en auto laten staan,’ waarschuwde *Gazet van Antwerpen* haar autorijdende lezers op zaterdag 17 november 1973, de dag voor de eerste autoloze zondag in ons land. Daarmee kwam België veertien dagen na onze noorderburen, die van 4 november tot en met 6 januari tien opeenvolgende autoloze zondagen organiseerden. In België waren er zes autoloze zondagen, gespreid tussen 18 november 1973 en 13 januari 1974. ‘Autoluw’, moeten we eigenlijk schrijven, want er waren natuurlijk uitzonderingen voor wie de auto op zondag nodig had voor het werk.

Die autoloze zondagen waren geen primeur. Reeds kort voor en kort na de Tweede Wereldoorlog leidde benzinetekort tot zulke maatregel. Ook de Suezcrisis van 1956 — toen de Egyptische president Nasser het Suezkanaal nationaliseerde, een belangrijk doorvoerkanal voor de internationale scheepvaart, wat dan weer leidde tot de Suezoorlog — noopte de Nederlandse en Belgische regeringen tot een reeks autoloze zondagen.

In 1973 lag een oliecrisis aan de basis van de autoloze zondagen. Na de Jom Kipoeroorlog in oktober van dat jaar, waarbij Israël werd aangevallen door een coalitie van tien landen, beslisten de olieproducerende landen om de olieschaarste te vertalen in verhoogde prijzen. Op twee weken tijd verviervoudigde de prijs van een vat olie van 3 naar 12 dollar. Alternatieven voor de duurdere olie waren er nauwelijks in de westerse landen.

‘Van zondagmorgen 3 u. tot maandagmorgen (sic) 3 u. zal het overgrote deel van de 4,3 miljoen auto’s, die anders dagelijks over de Belgische wegen snorren, op stal worden gehouden,’ berichtte *Gazet van Antwerpen*. Achteraf luidde de kop ‘Paard, kar en fiets triomfeerden op de eerste geslaagde autoloze zondag’, met als tussentitel ‘Lekker zonder wagen.’

Maar hoe zat dat met de sportwereld? Die zondag 18 november 1973 stond de interland Nederland-België op het programma in het Olympisch Stadion van Amsterdam. De wedstrijd vond gewoon plaats, er werden wel extra treinen en trams ingelegd. Oudere voetballiefhebbers zullen zich herinneren dat onze noorderburen zich na een 0-0 kwalificeerden voor het wereldkampioenschap voetbal in West-Duitsland, heel verdiend trouwens, maar ze hadden wel de hulp nodig van de Russische lijnrechter, die een doelpunt van Jan Verheyen ten onrechte afvlagde wegens vermeend buitenspel.

De binnenlandse competities werden wel flink doorkruist door de autoloze zondagen. Wedstrijden werden uitgesteld of verschoven naar de zaterdagavond. Maar uiteindelijk was het vooral de horecasector die begon tegen te pruttelen na de tweede opeenvolgende zondag dat niemand met de auto naar het café op het dorpsplein kon rijden en eisten vakbonden indexering voor de werknemers.

In 1979 was er een nieuwe oliecrisis. Dit keer werd de prijs van een vat olie verhoogd van 12 naar 33 dollar, bijna een verdrievoudiging. Ook nu bleef de sportwereld grotendeels gevrijwaard, alleen voor de individuele burgers waren het harde tijden.

Die autoloze zondag 18 november 1973 stond de interland Nederland-België op het programma in het Olympisch Stadion van Amsterdam. De wedstrijd vond gewoon plaats, er werden wel extra treinen en trams ingelegd.

5. DE SITUATIE IN EUROPA

Hoe gaan andere landen om met de energiecrisis in de sport?

▪ Nederland

Het Nederlandse Mulier instituut organiseerde in april 2022 een bevraging bij ondernemers die zijn aangesloten bij de brancheorganisaties van het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS), onder meer zwembaden, fitnesscentra, golfbanen, dansscholen en klim- en boulderhallen.

Voor ruim een derde — om precies te zijn: 36 procent — van de sportaanbieders vormde de ontwikkeling van de energielasten toen al, een half jaar geleden en nauwelijks twee maanden na het begin van de Russische inval in Oekraïne, een zeer groot punt van zorg. Sportverenigingen verwachtten dat de stijgende energieprijzen gevolgen zullen hebben voor de contributie in 2023.

De grootste gevolgen vreesden de ondernemers met een variabel energiecontract (18%) en ondernemers van wie het vaste energiecontract binnen een jaar afloopt (13%). Directeur [Lodewijk Klootwijk](#) van het POS pleitte in het vakblad *Sport en Strategie* voor een sectorspecifieke steunmaatregel. ‘Wij zijn ervan overtuigd dat onze sector helpt de bevolking fit en vitaal te houden. Dat wil je als overheid toch ook overeind houden?’

Klootwijk vreest op korte termijn voor de sluiting van zwembaden en — héél belangrijk voor een schaatsgek land als Nederland — de schaatsbanen. ‘Dat wordt natuurlijk echt een ramp. Als er niks gebeurt, dan gaan ze gewoon dicht. Als vijftien tot twintig procent van je lasten wordt bepaald door je energiekosten en als die meer dan verdubbelen, dan snapt iedereen dat een onmogelijke situatie ontstaat.’

‘Het is tijd voor verstandige keuzes,’ schreef [Anneke van Zanen-Nieberg](#), voorzitter van NOC*NSF (Nederlands Olympisch Comité-Nederlandse Sportfederatie), op 1 september 2022 in haar maandelijkse column op *sportenstrategie.nl*. Van Zanen-Nieberg is ook voorzitter van de Stichting Sporthal Hellas. Die ging van 2000 euro per maand aan energiekosten naar 6000 euro per maand, een verdrievoudiging van de factuur. Op jaarbasis komt dat neer op een meerkost van 48.000 euro. Een atletiekvereniging in de buurt, zonder binnenaccommodatie, betaalt 1000 euro per maand extra aan energie.

‘Dat we allemaal ons steentje bij moeten dragen, begrijp ik, maar als steentjes keien of betonblokken worden, dan is het simpelweg niet op te brengen voor leden,’ schreef Van Zanen-Nieberg. Overstappen op andere energiebronnen (warmtepompen, zonnepanelen, zonnefolie) lijkt dan een logische beslissing, maar ook daarvoor zijn centen nodig. ‘De vraag is op voorhand al of de beschikbare subsidies voldoende zullen zijn om alle verenigingen op korte termijn te kunnen laten overstappen naar een andere energiehuishouding.’

Nederland heeft zowel een minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Ernst Kuipers van D66), als een minister voor Langdurige Zorg en Sport (Conny Helder, VVD). Er is ook nog een staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Maarten van Ooijen, ChristenUnie). Minister Helder liet al verstaan dat er een tegemoetkoming zal komen. Anneke van Zanen-Nieberg in haar column: ‘Ongetwijfeld zal zij dit in overleg met de gemeenten doen, want veel sportaccommodaties zijn gemeentelijk eigendom en worden gehuurd door (sport)verenigingen. Ik ga ervan uit dat de minister bij het bepalen van de tegemoetkoming zorgdraagt voor een gelijk speelveld tussen accommodaties in eigen beheer en gemeentelijke accommodaties. En nog veel belangrijker, dat de minister beseft dat als zij nu de (sport)verenigingen (letterlijk) in de kou laat staan, de

beweegarmoede die we nu al kennen in Nederland alleen maar zal toenemen. En als de beweegarmoede toeneemt, dan — zo heeft een analyse van diverse wetenschappelijke onderzoeken onlangs weer haarfijn geconcludeerd — stijgt de kans op gevoeligheid voor infecties (zoals COVID) en dus voor ziekteverschijnselen en extra druk op de zorg en de zorgkosten.’

Van Zanen-Nieberg besloot: ‘Minister, zorg dat Nederland in beweging blijft!’

▪ Engeland

Eind augustus al overwogen Engelse voetbalclubs in de lagere divisies om de aanvansuren van de wedstrijden te vervroegen, zodat er minder elektriciteit moet verbruikt worden. De meeste matches worden om drie uur in de namiddag gespeeld, wat in de wintermaanden in de praktijk betekent dat er zeker de tweede helft kunstlicht nodig is.

Sommige clubs betwijfelen of die vroegere aanvansuren een reële vermindering van de energiekosten teweeg zal brengen. ‘Onze rekeningen zullen maal vier gaan,’ zei voorzitter **Andy Holt** van Accrington Stanley uit de League One, het derde profniveau in Engeland, aan een reporter van *Telegraph Sport*. ‘Het zal gaan om honderdduizenden ponden en het wordt een ramp in de winter. De enige manier om deze kosten te recupereren is het verhogen van de prijs van de inkomtickets, maar onze fans worstelen zelf ook met de hogere energiekosten, dus is de vraag of zo’n prijsverhoging wel mogelijk is.’

Voor **Peter Ridsdale**, eigenaar van tweedeklasser Preston North End, is er geen sprake van dat de spelers zullen moeten inleveren. ‘We gaan hen betalen wat we overeengekomen zijn,’ vertelde Ridsdale. Gevolg zal wel zijn dat de spelerskern over afzienbare tijd zal worden ingekrompen om de stijgende uitgaven te kunnen dragen.

▪ Frankrijk

Begin september besliste Vert Marine, de organisatie die de gemeentelijke zwembaden beheert in Frankrijk, om de deuren van een dertigtal baden te sluiten. Een direct gevolg van de hogere energiefacturen. ‘*Les piscines font le grand plongeon*’ kopte *selectra.info* zeer toepasselijk, een titel die we hier onvertaald laten omdat ie zo mooi weergeeft hoe urgent de situatie is.

Vert Marine berekende dat de opgetelde energiekost van alle zwembaden is opgelopen van 15 naar 100 miljoen euro per jaar, wat ongeveer overeenkomt met het totale zakencijfer van de vennootschap. Die hogere kosten verhalen op de klanten vindt Vert Marine onverantwoord, omdat het zou neerkomen op een verdrievoudiging van de huidige inkomprijs. De sluiting van de zwembaden is tijdelijk, het personeel werd op gedeeltelijke werkloosheid gezet, in afwachting van mogelijke oplossingen (steunmaatregelen) vanuit de Franse overheid.

In de Franse skigebieden heerst eveneens ongerustheid over de toestand. Jaarlijks worden daar tien miljoen toeristen verwelkomd. ‘We kunnen op dit ogenblik geen nieuw contract ondertekenen met EDF (*Électricité de France, red.*) aan de voorgestelde voorwaarden,’ liet de algemeen directeur van het skistation in Villard-de-Lans weten aan France 3 Régions. Dat energiecontract wordt elke herfst opnieuw onderhandeld.

Hoe dan ook zal er activiteit zijn op de skipistes deze winter, maar de kans is reëel dat de openingsuren drastisch worden ingeperkt, met bijvoorbeeld een sluitingsuur om 18 uur. En een deel van de energiekost zal allicht verhaald worden op de skiërs.

Daarnaast heeft de energiecrisis ook repercussies voor pretparken en kermissen. Die laatste doen de lichten later aan en sneller uit. Pretparken hebben hun toegangsprijs met ongeveer tien procent verhoogd.

- **Italië**

In de Italiaanse Serie A mogen voetbalstadions op wedstrijddagen nog maximaal vier uur verlicht worden, de wedstrijduren inbegrepen. Dat betekent dat de lichten pas een uur vóór de aftrap — en vlak voor de elftallen beginnen op te warmen — aangaan en ongeveer een uur na het einde weer worden gedoofd. Een vermindering met een kwart van de tijd.

- **Duitsland**

Het zal niet verbazen dat de Bundesliga het best voorbereid is op calamiteiten zoals een energiecrisis. Duitsland heeft de meest innovatieve stadions, nergens anders ter wereld ligt het gemiddelde aantal toeschouwers hoger en dat heeft veel te maken met comfort en veiligheid, zodat ook gezinnen van het voetbal kunnen genieten.

Het Europa-Park-Stadion van SC Freiburg is volledig geconcipieerd rond hernieuwbare energie, met 6200 zonnepanelen die in totaal 2,4 megawatt leveren. Alleen het stadion van Galatasaray in Istanboel doet op dat vlak beter, met 10.400 zonnepanelen die opgeteld 4,2 megawatt produceren. Freiburg is ook nog eens de zonnigste stad van Duitsland, zodat de zonnepanelen volstaan om de club van energie te voorzien.

Ook bij Bayer Leverkusen, dit najaar een van de tegenstanders van Club Brugge in de Champions League, weet men zich verzekerd van een energievoorraad. De club koopt ruim op tijd groene elektriciteit aan, die dan in de wintermaanden verbruikt kan worden.

De Allianz Arena van Bayern in München wordt met een ondergronds verwarmingssysteem van energie voorzien. Daarvoor is geen gas nodig, omdat er een warmtepomp wordt gebruikt op basis van zonne-energie. De club denkt er wel over na om de ledverlichting aan de buitenzijde van het stadion niet meer constant te laten branden.

Een onverwacht voordeel voor Bundesliga-clubs is dat de competitie door het WK in Qatar en de aansluitende winterstop zal stilliggen van 13 november 2022 tot 21 januari 2023. Dat bespaart energie (en dus kosten).

Blijft het voetbal in Duitsland nog redelijk gevrijwaard, dan maken andere sportfederaties en -clubs bij onze oosterburen zich wel nadrukkelijk zorgen. Het Duits Olympisch Comité heeft de zowat 90.000 sportclubs in het land opgeroepen om op zijn minst 20 procent energie te besparen de komende maanden. ‘We zien het gevaar dat de energiecrisis kan leiden tot structurele beschadiging van het sportlandschap in Duitsland, want de financiële reserves zijn na twee jaar pandemie opgebruikt bij vele clubs,’ vertelde **Juliane Kuhlmann**, voorzitter van de sportfederatie van de deelstaat Hessen, aan *tellerreport.com*.

Bovendien kregen sportclubs te maken met het verbod om lichtreclame in te zetten tussen bepaalde uren, waardoor adverteerders en sponsors ontevreden werden. Dat euvel werd verholpen nadat het federale ministerie van Economie een uitzondering maakte voor het gebruik van ledboarding door clubs. Een specifiek hulpprogramma vanuit de overheid om de energiecrisis te tackelen heeft de sportwereld tot nog toe echter niet gedaan gekregen.

‘Wij zijn ervan overtuigd dat onze sector helpt de bevolking fit en vitaal te houden. Dat wil je als overheid toch ook overeind houden?’

Lodewijk Klootwijk (Platform Ondernemende Sportaanbieders, Nederland)

‘De enige manier om deze kosten te recupereren is het verhogen van de prijs van de inkomtickets, maar onze fans worstelen zelf ook met de hogere energiekosten, dus is de vraag of zo’n prijsverhoging wel mogelijk is.’

Andy Holt (Accrington Stanley, voetbalclub uit de Engelse 3de klasse)

‘We zien het gevaar dat de energiecrisis kan leiden tot structurele beschadiging van het sportlandschap in Duitsland, want de financiële reserves zijn na twee jaar pandemie opgebruikt bij vele clubs.’

Juliane Kuhlmann (Sportfederatie deelstaat Hessen, Duitsland)

6. OPLOSSINGEN

Hoe moet het nu verder?

Sportcolumnist **Hans Vandeweghe** verwees in zijn column in *De Morgen* van zaterdag 10 september naar de hardleerse professionele voetbalwereld waar nog altijd gespreid wordt dat het een lieve lust is. Dit jaar werd geen sproeiverbod aangekondigd, maar in de zomers van 2019 en 2020, toen dat wel het geval was, bleven Belgische voetbalclubs sproeien met leidingwater. Vandeweghe wees ook op het gebruik van batterijen licht op het gras, die in de donkerste weken van het jaar 24 uur op 24 branden, ‘kilowattuurslurpende geel-oranje monsters die de grassprietten moeten wijsmaken dat de zon schijnt’.

‘Als het op echt gras moet, dan is er maar één oplossing om deze energieverblindende waanzin te stoppen,’ besloot Vandeweghe. ‘Van voetbal een zomersport maken. Als ze straks kunnen voetballen in Qatar bij vijftig graden moet dat bij ons ook bij die occasionele dertig lukken. Dat is alvast een pak gezelliger. Ook minder energieverblindend, want als het erg koud is, gaan in de modernste stadions boven de duurste plaatsen en op de terrassen van de skyboxen de branders aan, kwestie van de vips niet te laten bibberen.’

▪ Green Deal

Op 15 februari 2022, een dikke week vóór Rusland Oekraïne binnenviel, stelden de Vlaamse minister van Sport **Ben Weyts** en de Vlaamse minister van Omgeving **Zuhail Demir** (beiden N-VA) de Green Deal Sportdomeinen voor, een inspanningsverbintenis tussen overheden en verschillende partners met als doel vanuit de sportsector een steentje bij te dragen tot de diverse duurzaamheidsdoelstellingen. Doel is om de ongeveer 10.000 buitensportdomeinen met een gezamenlijke oppervlakte van ruim 17.500 hectare stelselmatig aan te passen in functie van milieu-impact, grondstoffenbehoefte en ruimtegebruik.

De Green Deal werd opgesteld in samenspraak met Sport Vlaanderen, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse sportfederatie en het Netwerk Lokaal Sportbeleid. ‘Groener’ en ‘duurzamer’ zijn de kernwoorden. Daarvoor moet worden samengewerkt met lokale overheden, bedrijven die sportterreinen aanleggen en onderhouden, producenten van onderhoudsmachines en landschapsarchitecten.

‘Periodes met weinig of plotse grote hoeveelheden neerslag hebben een grote impact op de bespeelbaarheid van buitensportterreinen,’ zei minister van Sport Weyts bij de voorstelling van het plan. ‘Het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van onze sportterreinen vergt heel wat kennis en vakmanschap dat we onder andere met deze Green Deal willen bundelen. Op die manier kunnen we innovatieve methodes, technieken, grondstoffen en materialen ontwikkelen om de duurzaamheidsuitdagingen van vandaag en morgen het hoofd te bieden.’

‘Met duizenden sportcomplexen ligt er nog heel wat potentieel voor het rapen om Vlaanderen groener, biodiverser én weerbaarder te maken tegen het weer dat steeds extremer wordt,’ voegde minister van Omgeving Demir hieraan toe. ‘Met deze Green Deal bundelen we de krachten om ook onze sportinfrastructuur toekomstklaar te maken. Door bewust in te zetten op bodem- en watergebruik op en rond de sportterreinen, profiteert zowel de sportieve Vlaming als onze omgeving van deze unieke samenwerking.’

Sport-Vlaanderen voorzag in juli 2022 ruim 7 miljoen euro om energiebesparende maatregelen te nemen in sportcentra op vijf verschillende plekken om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn. ‘Sport Vlaanderen wil de energiebesparing in haar centra aanpakken door onder meer de gebouwschil van gevels, daken, schrijnwerk en vloeren zo goed mogelijk te isoleren en de stookplaatsen te

renoveren,' klonk het toen in een persmededeling. 'Daarnaast zet Sport Vlaanderen in op circulaire opbouw, zoals op groendaken, omwille van de demonteerbare opbouw en de lagere temperatuurlast op de dakhuid, een beter binnenklimaat en wateropslag.' Dat moet jaarlijks een besparing van 32.000 ton CO² opleveren.

In het kader van de 'Sportspurt' biedt het Vlaamse ministerie van Sport ook groepsaankopen aan de lokale besturen en sportclubs aan. Dat moet resulteren in ledverlichting (outdoor en indoor), zitbanken met zonnecellen of zonnepanelen, en een energiescan, die de energiebesparende en -opwekkende maatregelen in de infrastructuur in kaart brengt.

Al deze maatregelen zijn, zoals het hoort, toekomstgericht. Maar natuurlijk komt daar het heden tussenfietsen. In de begrotingsbesprekingen voor 2023 lag het energievraagstuk op tafel van de Vlaamse regering, maar de beperkte budgettaire ruimte maakte conjuncturele ingrepen quasi onmogelijk.

De verschillende betrokken actoren uit de sportwereld hopen vooral dat de sport, de sporter en de sportclubs niet in de kou blijven staan. Letterlijk, in dit geval. Een brede maatschappelijke visie op sport blijft een uitdaging en een noodzaak, waarbij nadrukkelijk in de richting van de Vlaamse overheid mag worden gekeken.

Daarbij moet worden gedacht aan het ondersteunen van versnelde investeringen inzake duurzaamheid van de sportinfrastructuur en projectsubsidies voor kansengroepen, zodat die gestimuleerd worden om aan sport te blijven doen. Lokale overheden zouden dan weer enige terughoudendheid moeten tonen wat betreft het doorrekenen van de hogere energiefactuur aan gebruikers, zowel clubs als individuele sporters.

In de begrotingsbesprekingen voor 2023 lag het energievraagstuk op tafel van de Vlaamse regering, maar de beperkte budgettaire ruimte maakte conjuncturele ingrepen quasi onmogelijk.

7. SPORTA-STANDPUNT

Vergeet de recreatiesport niet in deze energiecrisis, beste overheid

Van topsport wordt weleens gezegd dat het ‘de belangrijkste bijzaak ter wereld’ is, maar aan sport doen is ongetwijfeld een hoofdzaak. *Mens sana in corpore sano*. Een gezonde geest in een gezond lichaam. Bewegen, individuele of collectieve sportbeoefening, actief blijven, zijn essentieel voor de volksgezondheid, voor iedere mens apart en voor de samenleving als geheel. Wie gezond is en blijft, leidt een beter leven. Dat is een feit.

De energiecrisis die we vandaag meemaken als rechtstreeks gevolg van de oorlogssituatie in Oekraïne, is niet de eerste in zijn soort, wellicht ook niet de laatste, maar nooit eerder was de directe invloed op de corebusiness van Sporta en andere Vlaamse sportfederaties zo groot. De hele sportwereld in dit land ziet af. Het gaat hierbij niet om een beperkte verhoging van de energiekosten, neen, er is meteen sprake van maal drie, maal vier of maal vijf. Dat wordt onhoudbaar, of is het al. Deze onvoorziene meerkost komt dan nog eens bovenop meer dan twee jaar coronacrisis, een pandemie die eveneens zwaar inhakte op het dagelijkse bestaan van de sportwereld, van het allerhoogste professionele niveau tot de kleinste, individuele amateursportbeleving. Federaties worden overstelpt met vragen van clubs die zo goed en zo kwaad dat kan proberen te overleven. Vragen verdienen antwoorden, maar in dit geval moeten we dat antwoord meestal verschuldigd blijven.

Onze grootste vrees is dat sportbeleving als een luxe zal worden beschouwd. ‘Erst kommt das Fressen, und dann kommt die Moral,’ verwoordde de Duitse auteur Bertolt Brecht dat in 1928 al in *Die Dreigroschenoper*. Eerst moet er voedsel op tafel komen, daarna kan er worden nagedacht over ideeën, ethiek en moraliteit. Vrij vertaald naar de situatie dit najaar vrezende we dat dit ‘Erst kommt das Fressen, und dann kommt der Sport’ wordt.

▪ Gevaar voor de volksgezondheid

Als sportbeoefening een luxe wordt, omdat mensen eerst andere, nóg levensnoodzakelijkere behoeften moeten invullen, kom je als samenleving in de problemen. Als het gevolg van de duurdere energierekening is dat mensen hun lidgeld van de sportclub niet meer kunnen betalen, zal dit alleen maar leiden tot meer passiviteit, meer gezondheidskwalen, minder levenscomfort. Dat zou, laten we het onverbloemd stellen, een ramp zijn. Dat mogen wij, als sportfederatie, niet tolereren. Dat zouden onze overheden niet mogen laten gebeuren.

Een rondvraag bij de Sporta-leden leert dat de meeste clubs momenteel nog behoorlijk gevrijwaard blijven van de actuele problematiek. Het probleem zit hogerop, bij de uitbaters van sportinfrastructuur, die hun rekeningen met moeite of niet meer kunnen betalen. En het probleem zit ook onderaan de piramide, bij de individuele sporter, die hetzelfde fenomeen meemaakt. Faciliteiten zullen al dan niet tijdelijk sluiten, mensen zullen al dan niet tijdelijk kiezen voor passiviteit. Beide zijn slecht voor de samenleving. En finaal zal zich dat ook vertalen in minder leden en dus toch financiële moeilijkheden voor sportclubs en -federaties.

Het is een illusie om te denken dat onze overheden, het weze federaal, regionaal of lokaal, alles kunnen oplossen. Dat mogen we van hen niet verwachten, er mag voldoende organisatorisch vermogen en zelfredzaamheid van de individuele burger en van allerlei verenigingen verwacht worden. Helaas geldt dat nauwelijks in de huidige toestand. Verenigingen en hun leden kunnen niet op tegen de gevolgen van geopolitieke beslissingen. Op een bepaald moment kunnen zij de rekeningen niet meer betalen.

Natuurlijk hebben wij begrip voor de financiële besognes van onze overheden, die sowieso al gebukt gaan onder een historische schuldenlast die er tijdens de pandemie niet kleiner op is geworden, integendeel, en die als een molensteen boven toekomstige generaties hangt. Wat er vandaag echter op het spel staat, gaat veel breder dan begrotingen en budgetten. Als de burger noodgedwongen stopt met sporten, zal dat repercussies hebben op zijn gezondheid én op de algemene volksgezondheid. En dat zal zich uiteindelijk ook vertalen in hogere uitgaven voor de overheden. Er moet iets gebeuren.

We willen constructief mee nadenken over mogelijke oplossingen, we willen vooral niet passief blijven toekijken welke menselijke en organisatorische drama's er op ons af zullen komen als we niets zouden doen. En uiteraard ligt er ook een verantwoordelijkheid bij clubs en individuele sporters. Zet die thermostaat een paar graden lager, douche minder lang dan gebruikelijk, vang het ongebruikte (koude) water op en hergebruik het, doe die lichten uit, verspil wat minder energie. Alle kleine beetjes helpen. Als wij met z'n allen die inspanning leveren, hebben we des te meer recht om de overheid aan te spreken.

Van de regionale overheid verwachten we een brede maatschappelijke visie op sport, het ondersteunen van versnelde investeringen inzake duurzaamheid en maatregelen die de hoge kosten waarmee sportaccommodaties kampen verlichten. Bovendien noopt de inflatie tot bijzondere inspanningen voor de kansengroepen. Meer projectsubsidies zijn nodig om mensen die het minder breed hebben te stimuleren om aan sport te blijven doen. Lokale overheden zouden terughoudend kunnen zijn in het doorrekenen van de hogere energiefactuur aan gebruikers, zowel clubs als individuele sporters.

Het mag iets meer én iets minder zijn. Minder nutteloos energieverbruik, meer oplossingsgerichte maatregelen.

Als sportbeoefening een luxe wordt, omdat mensen eerst andere, nóg levensnoodzakelijkere behoeften moeten invullen, kom je als samenleving in de problemen.

Meer projectsubsidies zijn nodig om mensen die het minder breed hebben te stimuleren om aan sport te blijven doen.